

SKUP 2000 – 49

Prosjekt: Dokument

Medarbeider: Anne-Lise Mørch von der Fehr

Publikasjon: Asker og Bærum Budstikke

Publisert: Setpember – november 2000

Medium: Avis

Tema:

Metoderapport til Skup-prisen

Journalist:

Anne-Lise Mørch von der Fehr

Prosjektnavn:

Dokument - Budstikka går hver tirsdag bak nyhetene.

Hen helside hver uke hvor Budstikka prioriterer undersøkende og kritisk journalistikk over et bredt felt av temaer.

Hvor og når:

Hver tirsdag i Asker og Bærums Budstikke.

Vedlagte eksemplarer er publisert 12/9, 19/9, 7/11, 21/11 og 28/11.

Adresse:

Asker og Bærum Budstikke

Billigstadsletta 17

Postboks 133

1376 Billingstad

Journalistens adresse:

som over.

Tlf 66-77-00-00 / 66-77-01-25

Redegjørelse for arbeidet:

Dette forslaget inneholder ikke en artikkelserie over et bestemt tema. Dette forslaget er en fast ukentlig helside i fullformat med undersøkende / kritisk journalistikk som Budstikka startet med 12. september 2000. Hver tirsdag går vi bak nyhetene og setter kritisk søkelys på viktige temaer for våre lesere under vignetten **Dokument**. Jeg har valgt å eksemplifisere dette med seks ulike versjoner som vi hadde på trykk høsten 2000.

Temaet velges hovedsakelig ut fra hvilke saker som preger nyhetsbildet, enten nasjonalt eller lokalt, eller som på grunn av årstid eller andre årsaker vil være av interesse for leserne. Det er satt én journalist til dette arbeidet og siden publiseres én gang i uken. Det gjør at arbeidsmengden per side normalt varierer fra to til fem-seks dager, men noen ganger strekker det seg over lengre perioder. Det er avhengig av omfang og dybde på dokumentasjon og hvor lett det er å få tak i relevant informasjon og personer. Det hender også at vi må kaste oss rundt fordi en potensiell problemstilling ikke holder vann.

Arbeidsmetoden for følgende Dokumenter var slik:

1. Dokument om Planseksjonen 12. september 2000

Budstikka er i flere år blitt kontaktet av fortvilte bæringer som føler at de møter veggen hos kommunens planseksjon.

Problemstilling:

Hva er galt med planseksjonen?

Metode:

Jeg begynte arbeidet med å ringe rundt til en håndfull profesjonelle brukere og snakket "off record" med dem. Gjennomgangstenen var den samme, de følte at planseksjonen er sendrektig og regelfiksert. Jeg snakket også med sentrale politikere som satte meg på sportet av ekteparet som hadde ventet i en årrekke på å få bygge på tomten sin, uten å nå fram. Etter en drøy ukes betenkningstid og flere nedslående svar fra planseksjonen valgte de å stå fram med sin historie.

Vi valgte derfor å kjøre case dagen før selve Dokumentet. På den måten fikk vi en ryddig og grundig historisk framstilling av ekteparets byggemareritt. Det var liten tvil om at planseksjonen ikke hadde vært velvillig innstilt overfor deres søknad – slik det fremgår av saken den 11. september.

Dagen etter fulgte vi opp med Dokumentet hvor ulike typer brukere av planseksjonen uttalte seg i enquete-form, mens plansjefen selv måtte svare på kritikken. I tillegg brukte vi grafikk for å framstille deres saksbehandlingstid. Disse tallene fikk vi fra planseksjonen.

Resultat:

Dette Dokumentet og caset har siden ført til at kommunerevisjonen i Bærum har fått i oppdrag å gjøre en full gjennomgang av seksjonen:

"Et enstemmig kontrollutvalg i Bærum kommune bestemte i går å gjennomføre full forvaltningsrevisjon av Planseksjonen. Vedtaket ble gjort på bakgrunn av Budstikkas avdekking av forholdene i den kommunale etaten i Bærum." Budstikka 10.10.2000

Kommunerevisjonen bruker fire mennesker (to eksterne, to interne) på jobben som i dag er beregnet å vare i fire måneder. De vil avlegge rapport i mars.

Arbeidstid:

Arbeidet strakk seg over en drøy måned, men jeg jobbet også mye med andre tema i denne perioden så det er i ettertid vanskelig å anslå faktisk arbeidsinnsats. Det er uansett ett av de mest arbeidskrevende dokumentene jeg har laget.

2. Dokument om våre tause folkevalgte stortingsrepresentanter den 19. september 2000

Her var tanken å sjekk om vårt inntrykk av at våre stortingsrepresentanter har glemt hvor de kommer fra, stemte med virkeligheten.

Problemstilling:

Hvor lokalpatriotiske er våre stortingsrepresentanter?

Metode:

Jeg fikk Stortingets administrasjon til å skrive ut talelistene for vår fem representanter for inneværende stortingsperiode, det vil si de siste tre årene. Deretter gikk jeg gjennom disse og leste gjennom deres innlegg i stortingsreferatene på de sakene som kunne inneholde lokale tema. Resultatet var mer nedslående enn forventet. Bare en eneste gang var lokale spørsmål fra Asker og Bærum tatt opp på Stortingets talerstol de siste tre årene.

Jeg snakket med flere lokale politikere om deres forventinger, og de pekte alle i samme retning. Dette var for dårlig. Deretter fikk jeg stortingsekspert og professor Trond Nordby og informasjonsekspert Morten Woldsdal til å kommentere funnene. De lokale ordføreren måtte dessuten svare på rikspolitikernes kritikk av at de er lite flinke til å benytte lokale rikspolitikere i viktige saker.

For å sjekke ut holdet i denne påstanden kontaktet jeg samtlige fylkesordførere i landet for å høre hvor ofte de var i kontakt med sine stortingsrepresentanter. Det viste seg at Akershus her

var blant de dårligste i klassen. Som det framgår av dette var saken i utgangspunktet mye mer omfattende, men ble redusert fordi den var for stor for en side. Dessverre førte det til at mye godt oppfølgingsstoff gikk tapt – i denne runden. Det skyldes nok at dette var det første dokumentet jeg tok fatt på og derfor var form etc. helt nytt. Se ellers under om generelle erfaringer.

Resultat:

Budstikka kunne fortelle leserne at de fem lokale stortingsrepresentantene totalt mangler lokalt engasjement, mens dette er en selvfølge for de fleste andre stortingsrepresentantene. I tillegg, og kanskje vel så oppsiktsvekkende, har heller ikke de lokale politikerne brukt den muligheten som ligger ved å ha stortingsrepresentanter i lokalmiljøet. En måned senere ble Valgerd Svarstad Haugland for første gang invitert til et åpent møte om barn og unge i Bærum kommune. Artikkelen åpnet med andre ord øynene for noen lokale politikere!

3. Dokument om E 16 den 26. september 2000

Riksvei E 16 krever liv flere steder, men strekningen gjennom Bærum er en trang og krungete vei som er til stor irritasjon for lokalbefolkningen i Skui-dalen. Tanken var derfor å finne ut hvor mye denne veien har kostet samfunnet.

Problemstilling:

Hvor mye har ulykkene på E 16 kostet samfunnet og hvor mye er brukt på å utbedre veien?

Metode:

Jeg kontaktet Transportøkonomisk institutt og fikk deres regnestykker over kostnader på ulike trafikkulykker. Deretter hadde jeg en lengre ringerunde til ulike offentlige etater for å finne oversikten over alle ulykkene på strekningen de ti siste årene. Det fant jeg hos Trygg Trafikk. Deretter var det bare å regne ut hvor mye ulykkene på E 16 gjennom Bærum til sammen har kostet staten. Så fikk jeg Statens vegvesen Akershus til å regne ut hvor mye penger staten har brukt på å utbedre veistrekningen de siste ti årene. Det viste seg at det tallet utgjorde en tiendel av kostnadene ved ulykkene.

I tillegg ønsket vi å fortelle leserne hvilke forslag til utbedringer som ligger på bordet og kostnadene ved disse. Lokalbefolkningen har ett ønske, mens Statens vegvesen har en annen trasé. De to forslagene har selvsagt også ulik pris.

For å synliggjøre ansvaret for veien spurte jeg de involverte aktører hva de syntes om sin egen innsats, tatt i betraktning at ingen ting er gjort med veien de siste 10 årene. Alle var oppsiktsvekkende nok fornøyde med det de hadde gjort.

Illustrasjoner var den største utfordringen denne gang. Jeg lånte et plandokument av en lokal aktivist mot å høre på hans meninger om ny trasé, forurensning og bomiljø i én time. Det inneholdt en rekke interessante bilder. Det førte meg ut i en jakt på originalbildene som endte med at jeg tilbrakte en dag over billedskuffene hos Fjellanger Widerøe uten napp. Derfor endte vi med scanning og en illustrasjon av veien utført av en medarbeider i redaksjonen.

Arbeidstid:

2 –3 dager

Resultat:

Vi kunne fortelle våre lesere at ulykken på veien til sammen har kostet samfunnet en halv milliard, mens den kun er utbedret for en tiendedel. I tillegg koster ny vei om lag halvannen gang det ulykkene har kostet.

Senere samme uke ble det klart at veien er prioritert i Nasjonal Transportplan. Men ett hinder sto igjen. Bærum kommune vil bygge ut et område kalt Avtjerna. Det ligger lenger oppe langs E 16 og vil bidra til betydelig økt trafikk når det er ferdig utbygd. Statens vegvesen ville derfor utrede firefelts vei og dermed ville ny vei igjen utsettes. Det endte med at Bærum kommune og Statens vegvesen ble enige om å utsette utbygging av Avtjerna slik at veiutbedringen kan komme i gang så raskt som mulig. Kanskje Dokumentet var av betydning?

4. Dokument om idrettsanleggene våre den 7. november 2000.

Dette er et typisk statusrapport-Dokument. Vi har i en årrekke hørt lokale aktører klage over vilkårene for idretten og vi valgte derfor å undersøke om det var hold i deres klager. For å illustrere dekningsgraden på antall fotballbaner, idrettshaller og svømmehaller valgte jeg å sammenligne oss med dem som har det best i landet.

Problemstilling:

Hvordan er vi stilt med idrettsanlegg i forhold til andre kommuner?

Metode:

Tall over de ulike idrettsanleggene fikk jeg fra våre respektive kommuner. Bærum hadde dessuten selv hentet inn tall fra Oslo og tallene fra Årdal fikk jeg derfra. Jeg kom fram til Årdal etter å ha søkt på nettet og brukt A-tekst. Der kom jeg over tidligere artikler om dekningsgraden i Årdal. Deretter var det bare å dele på antall innbyggere og dermed kom de skrikende forskjellene fram. I tillegg viste det seg at fylkeskultursjefen i Akershus i et høringsutkast hadde gjort samme beregninger for fylket og kommunene. Dermed fikk vi bekreftet mistanken om at Asker og Bærum ligger på bunn når det gjelder antall idrettsanlegg etc per person i fylket og i landet.

Jeg regnet i tillegg ut de respektive rådmenns forslag til kommunale idrettskroner for de neste fire år, for å illustrere politikernes vilje til å satse på idrett. Arbeidet viste oss også at framtiden for nye idrettsanlegg ligger i kombinasjonen private og offentlige kroner, derfor listen nederst på siden over planlagte private anlegg.

Arbeidsinnsats:

Tre til fire dager.

Resultat:

Vi kunne fortelle leserne at vi er på jumboplass i landet. Det vakte debatt i spaltene, men politikerne har ennå ikke vist vilje til å prioritere anlegg.

5. Dokument om klimaendringer den 21. november:

Et nasjonalt og internasjonalt tema med lokal vri. Formålet med dette dokumentet var å trekke den nasjonale og internasjonale debatten om klimaendringene som kulminerte med FNs Klimamøte i fjor høst, ned på et lokalt nivå. I tillegg hadde vi jo historiske nedbørsmengder og alle lengtet etter oppholdsvær og vinter.

Problemstilling:

Hvordan vil vi merke klimaendringene i Asker og Bærum?

Metode:

Asker er av mange betegnet som et skikkelig "snøhøl". Etter ringerunde til en rekke forskningsmiljøer og en rekke forskere ved blant annet Geografisk og Biologisk institutt ved Universitetet i Oslo samt CICERO ble jeg ledet til Det norske meteorologisk institutt. De deltar i et større tverrfaglig prosjekt ved navnet Reg Clim. De lager regionale værscenarier og kunne derfor presumptivt si noe fornuftig om utviklingen i vårt område. I tillegg var en av forskerne skientusiast og hadde selv forsket på vintrene i Nordmarka. Jeg hentet deretter inn tallmateriale fra vår lokale målestasjon, som sender sine målinger til nettopp Meteorologisk institutt.

Jeg fikk tak i gjennomsnittlig snødybde og gjennomsnittstemperatur for hver enkelt måned for årene 1970 til og med 2000. Jeg valgte ut fire måneder for hver vintersesong (desember, januar, februar og mars) i hvert år og regnet ut gjennomsnittstemperaturen og snødybden for hver vinter. Jeg regnet deretter ut gjennomsnittstemperaturen og snødybden for hvert tiår. Tallene er fremstilt grafisk for å illustrere hvordan utviklingen har vært.

Jeg konfronterte forskningsmiljøene med våre funn og fikk kommentarer fra dem.

I tillegg fant vi de som faktisk vil oppleve at snøen i framtiden ikke er som i dag, derfor ble saken illustrert med unge og ivrige lokale skientusiaster.

Da dette ble satt sammen, kunne vi fortelle våre lesere at værforskere mener at snødagene i Asker er talte og at det faktisk også gjenspeiler seg i utviklingen av vintre som i har hatt de siste 30 årene.

Arbeidstid:

Fire dager.

Resultat:

Vi kunne åpne døren til framtidens vintre for våre lesere og gi dem et glimt fra fortiden.

6. Dokument om it-situasjonen i Asker- og Bærums-skolen den 28. november 2000

Dette er et typisk "Hva er konsekvensen av lokale politiske vedtak"-Dokument.

Problemstilling:

Den opprinnelige problemstillingen var å undersøke status for pc-dekningen ved Bærums-skolene fordi politikerne innstilte på å kutte i tidligere vedtatt utbyggingsplaner. Det viste seg raskt at virkeligheten var svært forskjellig i våre to nabokommuner.

Metode:

Kontaktet hver enkelt skole i Bærum, totalt 39 skoler, og jeg fikk dem til å telle antall pentium-maskiner som var tilgjengelig for elevene. Jeg fikk tilsendt dette tallet og tallet for totalt antall elever. Deretter beregnet jeg hvor mange elever det var per pc ved hver enkelt skole og resultatene var svært interessante. Noen skoler hadde skikkelig utstyr, andre hadde smuler. Det var også interessant å merke at de skolene som kom heldig ut, gjorde det fordi foreldrene hadde stilt opp, skaffet utstyr og installert på dugnad. Dette fikk jeg vite da jeg ringte rundt og snakket med en del av rektorene og it-ansvarlige, ved de skoler som har det. Disse samtalerne fungerte som underlagsmateriale og hjalp meg til å finne den dårligst stilte skolen.

Jeg hentet dessuten fram nasjonale mål for it i skolen, for å illustrere hvor dårlig tilbudet er i Bærum. Saken ble timet slik at den kom på trykk dagen før politikerne skulle vedta kutt i it-støtten til skolene. En støtte de hadde gått inn for to år tidligere for å ruste opp skolenes it-park.

Tallene fra Asker kom langt enklere fordi kommunen hadde oppdatert statistikk. I tillegg hentet jeg inn tall for landsgjennomsnitt fra Odin.

Rektor ved Bryn skole var behjelpelig med å telle elever til vårt oppslagsbilde slik at vi virkelig fikk illustrert elevenes it-hverdag.

Vi fulgte opp saken i de påfølgende ukene og det vakte nok oppsikt blant våre lesere å lese dagen etter Dokumentet at situasjonen var ukjent for de lokale politikerne. Vi røper allerede det nederst på siden, hvor vi har en liten teaser for morgendagens avis.

Arbeidstid:

Fem arbeidsdager eventuelt noe overtid – men det husker jeg ikke.

Resultat:

Politikerne opprettholdt og vedtok sitt forslag om å reklamefinansiere it til skolen for ti millioner kroner. Det gjenstår å se om de lykkes.

Generelle erfaringer:

Dokument er noe nytt i Budstikka og jeg har derfor brukt denne høsten til å gå siden til i avisen. Siden har gradvis funnet sin form. De sidene som er vedlagt er gode eksempler på hvordan dette også vil være framover. Tanken er å fortelle leserne noe nytt, noe veldokumentert og gjerne oppsiktsvekkende. Temaet bør dessuten ha et element av konflikt. Dessuten skal siden inngå som en del av en eksisterende debatt i spaltene, eller sparke opp en debatt som så kan følge på i ukene etter.

Jeg har gravd i flere tema som har vist seg å ikke holde mål og de har derfor funnet veien til søppelbøtta. Derfor varierer dybden i stoffet.

Det er også vanskelig å dokumentere eksakt arbeidsmengde bak de ulike dokumentene. Ofte er det slik at ideen dukker opp noen uker før jeg begynner å jobbe intensivt med stoffet. Det gjør at jeg tygger på tema og lufter det med kolleger, før research-fasen begynner.

Anne Ruse Hvalstad
des 19/1 - 2001